

Sygn. akt VI ACa 395/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 listopada 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA – Irena Piotrowska

Sędzia SA – Krzysztof Tucharz (spr.)

Sędzia SO (del.) – Maciej Kruszyński

Protokolant: – sekr. sądowy Beata Pelikańska

po rozpoznaniu w dniu 14 listopada 2013 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa G. K.

przeciwko Bankowi (...) S. A. w W.

o odszkodowanie

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 13 grudnia 2012 r.

sygn. akt III C 771/12

I oddala apelację;

II zasądza od Banku (...) S. A. w W. na rzecz G. K. kwotę 2.700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 13 grudnia 2012 r. Sąd Okręgowy w Warszawie zasądził od Banku (...) S.A. w W. na rzecz G. K. kwotę 195.802 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 12 marca 2008 r. do dnia zapłaty oraz koszty procesu w łącznej wysokości 7.700 zł i nakazał pobrać od pozwanego Banku na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 9.291 zł tytułem części nieuiszczonej opłaty od pozwu.

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło w oparciu o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne.

Powód był wierzycielem I. K. (1) i w oparciu o wystawiony przeciwko tej osobie tytuł wykonawczy (nakaz zapłaty SO w Siedlcach) komornik sądowy przy Sądzie Rejonowym w Legionowie wszczął wobec dłużniczki egzekucję z wierzytelności z rachunku bankowego w pozwanym banku.

W tym celu skierował do pozwanego zawiadomienie o zajęciu rachunku bankowego i zakazie wypłat, które dotarło do tego banku w dniu 3 marca 2008 r. Należność powoda wynosiła wówczas 206.976 zł wraz z kosztami postępowania w wysokości 24.930, 25 zł.

Pozwany bank nie dokonał zajęcia wierzytelności lecz zwrócił się pismem z dnia 4 marca 2008 r., które komornik otrzymał dopiero w dniu 12 marca 2008 r. z prośbą o podanie dodatkowych informacji dotyczących osoby dłużnika takich jak: NIP, REGON, PESEL itp. w celu dokonania pozytywnej weryfikacji w systemie informatycznym banku tj. sprecyzowania rachunku bankowego dłużnika. W dniach od 3-go do 11-go marca dłużniczka I. K. (2) pobrała ze swojego rachunku bankowego łączną kwotę 195.082 zł. Prowadzona dalej egzekucja komornicza (z wynagrodzenia dłużniczki) nie doprowadziła do uzyskania znaczących kwot, które pozwoliłyby odzyskać choćby należność uboczną tj. odsetki, wynoszące obecnie już kwotę 104.255,41 zł.

Nie przyniosło również pozytywnego rezultatu wszczęte przez wierzyciela postępowanie o wyjawienie majątku dłużniczki. Jest ona wpisana do rejestru dłużników niewypłacalnych.

Wobec współdłużnika powoda – S. K. egzekucja komornicza została umorzona ze względu na jej bezskuteczność.

Ponownego zajęcia rachunku bankowego I. K. (1) komornik dokonał w październiku 2010 r. Na powyższą czynność pozwany bank złożył skargę, która została prawomocnie oddalona.

O niezajęciu w 2008 r. konta bankowego I. K. (1) i pobraniu przez nią stamtąd środków pieniężnych powód i komornik uzyskali wiedzę w drugiej połowie 2011 r.

W pozwie z dnia 6 lipca 2012 r. skierowanym przeciwko Bankowi (...) S.A. w W. powód G. K. domagał się zasądzenia, tytułem odszkodowania, kwoty 195.82 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 12 marca 2008 r. do dnia zapłaty i kosztami procesu.

Pozwany wnosil o oddalenie powództwa wyjaśniając, że bank prowadził w 2008 r. rachunki bankowe dla dwóch osób o takich samych personaliach, co uniemożliwiało dokonanie skutecznego zajęcia rachunku dłużniczki powoda.

W ocenie Sądu Okręgowego dochodzone pozwem roszczenie zasługiwało w całości na uwzględnienie.

Pozwany bank uchybił przewidzianemu w art. 890 § 1 k.p.c. wymogowi zajęcia rachunku bankowego dłużnika, co powinno było nastąpić z chwilą otrzymania przez bank zawiadomienia o zajęciu wierzytelności i zakazie dokonywania wypłat z zajętego rachunku do wysokości zajętej wierzytelności.

Następna czynność, jakiej powinien był dokonać bank, polegała na przekazaniu bezzwłocznie komornikowi zajętej kwoty lub na zawiadomieniu tego organu w terminie 7 dni o istnieniu przeszkody uniemożliwiającej przelew środków pieniężnych.

Doręczająca pozwanemu, w dniu 3 marca 2008 r. powołane wyżej zajęcie w stosunku do rachunków dłużników: S. K. i I. K. (1) wskazany tam został tytuł wykonawczy oraz adresy dłużników (S. K. – ul. (...), (...)-(...) S. i I. K. (1) – ul. (...), (...)-(...) W.).

Zdaniem Sądu fakt, że w danych banku figurował inny adres I. K. (1) (ul. (...), (...)-(...) S.) oraz, że bank prowadził drugi rachunek bankowy na rzecz osoby o tym samym imieniu i nazwisku nie miał tu istotnego znaczenia, gdyż przepisy procedury cywilnej nie przewidywały obowiązku bliższego oznaczenia osoby dłużnika.

Mimo, że od chwili otrzymania zawiadomienia od komornika o zajęciu wierzytelności dłużniczki powoda bank był zobowiązany nie dokonywać, bez zgody organu egzekucyjnego jakichkolwiek wypłat z rachunku dłużnika, dopuścił do sytuacji w której I. K. (1) wypłacała bez żadnych przeszkód środki pieniężne ze swojego rachunku.

Gdyby nawet założyć, że bank musiałby zająć rachunki obydwu posiadaczy o tym samym imieniu i nazwisku to osobie nie będącej dłużnikiem powoda przysługiwałoby powództwo o zwolnienie zajętych przedmiotów od egzekucji.

Pozwany bank uznając, że istnieje przeszkoda w przekazaniu komornikowi zajętej kwoty powinien powiadomić go o takim zdarzeniu, czego w rzeczywistości nie uczynił, ograniczając się do podania informacji o niemożności zajęcia rachunku bankowego dłużnika podczas gdy ta czynność następuje z mocy prawa.

Umożliwienie I. K. (1) dokonywania w dniach od 3-go do 11-go marca 2008 r. wypłat środków poprzez zrywanie lokat bankowych i przekazanie komornikowi dopiero w dniu 12 marca 2008 r. informacji o problemach związanych z identyfikacją rachunku dłużnika świadczy w opinii Sądu o rażącym niedbalstwie pracowników pozwanego banku, choć nie można też wykluczyć ich umyślnego działania w celu uniemożliwienia wierzycielowi uzyskania zaspokojenia roszczenia.

Sąd Okręgowy podkreślił, że pozwany nie może zasłaniać się tu wewnętrznymi procedurami gdyż w przeciwieństwie do przepisów o postępowaniu egzekucyjnym nie stanowią one źródła powszechnie obowiązującego prawa.

Ponadto Sąd zauważył, że po otrzymaniu w dniu 3 marca 2008 r. zawiadomienia o zajęciu rachunku bankowego I. K. (1) pozwany bank nie złożył skargi na tę czynność komornika.

Powód wykazał fakt poniesienia szkody wskutek opisanego wyżej postępowania banku oraz istnienie związku przyczynowego między zawinionym działaniem pracowników pozwanego a utratą przez wierzyciela kwoty wskazanej w pozwie.

Odsetki ustawowe zostały zasądzone od dnia 12 marca 2008 r. tj. po upływie 7 dni liczyć od daty niezastosowania się banku do wezwania komornika.

Zarzut przedawnienia roszczenia był bezzasadny z uwagi na fakt powzięcia przez powoda wiedzy o powstałej szkodzie i osobie dopiero w drugiej połowie 2011 r. (art. 442¹ § 1 k.c.).

O kosztach postępowania Sąd orzekł zgodnie z art. 98 § 1 k.p.c.

W złożonej od tego wyroku apelacji pozwany bank zarzucił:

1) naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 797 k.p.c. w zw. z art. 889 k.p.c. w zw. z art. 355 k.p.c. poprzez jego błędną wykładnię polegającą na uznaniu, iż do skutecznego zajęcia rachunku bankowego wystarczająca jest identyfikacja dłużnika poprzez podanie jego danych zawartych w tytule wykonawczym, czyli w przypadku osoby fizycznej jej imienia i nazwiska, co w konsekwencji doprowadziło do obowiązku blokowania rachunków bankowych prowadzonych na rzecz osób fizycznych, noszących to samo imię i nazwisko, co dłużnik wskazany w treści tytułu wykonawczego;

2) naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 280 k.p.c. w zw. z art. 355 k.c. wskutek przyjęcia, iż z chwilą doręczenia do banku zawiadomienia o zajęciu wierzytelności z rachunku bankowego na rzecz dłużnika powstaje skutek zajęcia rachunku bankowego prowadzonego na rzecz osoby noszącej to samo imię i nazwisko co dłużnik wymieniony w treści tytułu wykonawczego.

Wskazując na powyższe zarzuty strona pozwana wносиła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda, na jej rzecz, kosztów procesu za obie instancje, a jako ewentualny zgłosiła wniosek o uchylenie tego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji wraz z rozstrzygnięciem o kosztach postępowania.

Powód wnosił o oddalenie apelacji i przyznanie mu od strony skarżącej kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu przed Sądem II instancji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego nie może odnieść zamierzonych skutków prawnych.

Jeżeli chodzi o zarzut naruszenia przepisów prawa procesowego tj. art. 797 k.p.c. w zw. z art. 889 k.p.c. (a nie prawa materialnego jak wskazano w apelacji) to był on bezpodstawny, mając na uwadze stan prawny istniejący w dacie zdarzenia z którym powód wiązał powstanie szkody i odpowiedzialność pozwanego banku.

Żaden z przytoczonych wyżej przepisów nie przewidywał wówczas wymogu identyfikacji dłużnika poprzez wskazanie dodatkowych danych dotyczących jego osoby niż te które wynikały z treści wystawionego przeciwko niemu tytułowi wykonawczemu.

Z kolei przepis art. 890 k.p.c. nie dawał bankowi uprawnienia do samodzielnego decydowania o tym, czy należy realizować czynności wynikające z faktu zajęcia rachunku bankowego dłużnika, jeżeli prowadzono tam rachunki dla więcej osób noszących to samo imię i nazwisko.

Należy podzielić w tej kwestii stanowisko zajęte przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu, w wyroku z dnia 12 kwietnia 2006 r. sygn. akt I ACa 1187/05 (Lex nr 194528) gdzie wyjaśniono, że w takiej sytuacji koniecznym staje się blokada środków na wszystkich rachunkach, w ramach pierwszego etapu egzekucji, do wysokości zajętej wierzytelności.

Nie oznacza to jednak, że pozwany bank musiał przystępować od razu do drugiego etapu egzekucji tj. przekazania zajętych środków na konto komornika.

Należało niezwłocznie powiadomić organ egzekucyjny o zaistniałej komplikacji i wnioskować o podanie bliższych danych dłużnika, które pozwolą ustalić jego tożsamość w sposób wykluczający jakiegokolwiek wątpliwości.

Skarżący słusznie podnosi, że zajęcie wierzytelności następuje z mocy prawa tylko w stosunku do egzekwowanego rachunku, tym nie mniej faktem jest, że nie doszło do zablokowania żadnego z dwóch rachunków bankowych prowadzonych na rzecz dwóch różnych osób noszących te same dane personalne.

W piśmie z dnia 4 marca 2008 r. (k. 53) pozwany bank w ogóle nie poinformował komornika o prowadzeniu rachunków na rzecz dwóch różnych osób o tym samym imieniu i nazwisku (I. K. (1)) i prosił jedynie o podanie dodatkowych informacji w celu jak to określono – „pozytywnej weryfikacji w systemie informatycznym banku”.

Nie sposób też pominąć tu okoliczności, że w zawiadomieniu komornika o zajęciu wierzytelności z rachunku bankowego wskazano dwóch dłużników: S. K. zam. S. ul. (...) i I. K. (1) zam. w W. ul. (...) (k. 52 a.s.), a pozwany dysponował adresem I. K. (1) (dłużniczki) zgodnym z adresem dłużnika S. K..

Istniało zatem wysokie prawdopodobieństwo, graniczące niemal z pewnością, że to właśnie przeciwko tej osobie została skierowana egzekucja zwłaszcza, że banki często dysponują nieaktualnymi adresami zamieszkania swoich klientów.

Dlatego też postępowanie pracowników pozwanego banku, polegające na zaniechaniu blokady rachunku choćby tej osoby i brak reakcji na podejmowane z konta przez dłużniczkę środki (co nie miało jednorazowego charakteru) świadczy wymownie o dopuszczeniu się przez skarżącego rażącego niedbalstwa.

Na niekorzyść pozwanego dodatkowo przemawia okoliczność, że nie skorzystano z możliwości komunikacji z komornikiem za pomocą takich środków jak faks, czy telefon a wybór korespondencji pocztowej, sprawił, że dotarła ona do organu egzekucyjnego w dacie gdy na koncie dłużniczki brak już było środków pieniężnych (po 8 dniach od sporządzenia przez bank pisma).

Wszystkie przytoczone wyżej okoliczności nie pozwalają podzielić zarzutu skarżącego, że Sąd Okręgowy bezzasadnie uznał, iż pozwany naruszył tu obowiązek działania z należytą starannością, uwzględniając zawodowy charakter działalności bankowej (art. 355 § 2 k.c.).

Argumentacja pozwanego, że bank nie może blokować rachunków bankowych prowadzonych na rzecz wszystkich osób posiadających to samo imię i nazwisko, gdyż godziłoby to w porządek prawny i zagrażało bezpieczeństwu obrotu prawnego nawiązuje do poprzedniego stanu prawnego, jaki istniał przed datą wejścia w życie ustawy z dnia 10 maja 2013 r. o zmianie ustawy kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z dnia 6 czerwca 2013 r. poz. 654).

Niewątpliwie był on dotknięty istotną wadą, przejawiającą się w braku konieczności oznaczenia dłużnika w taki sposób, który wykluczałby możliwość pomyłki, co w praktyce prowadziło niekiedy do pokrzywdzenia interesów osób trzecich i stanowiło dla ustawodawcy inspirację do dokonania wskazanych wyżej zmian w k.p.c.

Nie oznacza to jednak, że istniejąca w przeszłości luka w prawie pozwalała bankom na ignorowanie zajęć komorniczych w sytuacji powstania wątpliwości co do tożsamości dłużnika.

Nawiązując do wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu, o którym była wcześniej mowa, wypada zgodzić się z wyrażonym tam poglądem, iż należało najpierw zająć wszystkie rachunki bankowe osób posiadających identyczne dane osobowe z tym co dłużnik, w tytule wykonawczym a następnie zażądać od komornika dodatkowych informacji (np. PESEL-u dłużnika), bez przekazywania zajętych środków na konto komornika.

Stanowisko to zyskało również aprobatę przedstawicieli doktryny (vide: glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 12 kwietnia 2006 r. W. Zręda publ. Prawo bankowe 2007 z. 12 s. 29-35).

Nie ulega wątpliwości, że w przypadku gdy zajęcie dotknęłoby rachunek osoby trzeciej, posiadającej z dłużnikiem identyczne cechy identyfikacyjne osobie trzeciej przysługiwałoby w oparciu o przepis art. 841 k.p.c. żądanie zwolnienia tego rachunku od prowadzonej z niego egzekucji (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 14 kwietnia 1994 r. sygn. I ACr 178/94).

Nie jest oczywiście pozbawiona racji argumentacja skarżącego, że tego rodzaju powództwo nie powinno być wykorzystywane jako środek służący do usuwania negatywnych skutków, jakie dla osób trzecich wynikają (a właściwie wynikały) z braku zamieszczenia w przepisach k.p.c. wymogów oznaczenia osoby dłużnika w taki sposób, aby całkowicie wykluczyć w tym zakresie możliwość zaistnienia pomyłki.

Trzeba jednak zauważyć, że w praktyce do inicjowania tego rodzaju procesów nie musiałyby dochodzić gdyby niezwłocznie (po zajęciu rachunków) przekazano bankowi dokładne dane o osobie dłużnika, czego skutkiem powinno być natychmiastowe odblokowanie pozostałych rachunków.

Trudno postawić powodowi zarzut, że nie wskazał we wniosku egzekucyjnym takich danych skoro w ówczesnym stanie prawnym nie było to konieczne.

Co się zaś tyczy adresu dłużniczki to wierzyciel podał jej prawidłowy adres co wynika ze złożonego przez I. K. (1) wykazu majątku (k. 133) i informacji podanej w trakcie wysłuchania tej osoby na rozprawie w dniu 17 stycznia 2011 r. w Sądzie Rejonowym dla Warszawy Mokotowa sygn. akt XVI Co 2385/10, gdzie zeznała ona, że adres – „(...) S.” był jej poprzednim adresem zameldowania i znajdował się tam dom jej męża (k. 132 a.s.).

Tak więc, w rzeczywistości to pozwany bank dysponował nieaktualnym adresem posiadacza rachunku bankowego (dłużniczki).

Bez istotnego związku z zachowaniem pracowników pozwanego banku pozostaje argumentacja skarżącego, że ustawodawca gwarantuje komornikowi dostęp do wszelkich informacji niezbędnych do prawidłowego prowadzenia postępowania egzekucyjnego, podobnie jak powoływany w apelacji przepis art. 797¹ k.p.c.

Reasumując, Sąd Apelacyjny podziela w całości ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Okręgowy jak również ich ocenę prawną w zakresie odpowiedzialności deliktowej pozwanego banku za wyrządzoną powodowi szkodę.

Mając to wszystko na uwadze, wniesioną apelację należało oddalić z mocy art. 385 k.p.c., jako pozbawioną uzasadnionych podstaw prawnych.

O kosztach postępowania apelacyjnego rozstrzygnięto zgodnie z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art.108 § 1 k.p.c. oraz w zw. z § 6 ust. 6 i § 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokacie (...) (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.).

bk